

[Handelsministeren.]

8 000-9 500 brutto registertons 1 matros mere og 1 letmatros mindre. Endvidere har man i skibe over 9 500 brutto registertons erstattet 1 letmatros med 1 ungmand. Forskydningerne tilsigter, idet der er vel mange uddannelsesstillinger i forhold til antallet af slutstillinger, en mere hensigtsmæssig fordeling af stillingerne i de forskellige kategorier. For skibe over 15 500 brutto registertons er indføjet en tonnagegruppe, der går fra 15 500 brutto registertons til 20 000 brutto registertons, og lovens maksimale krav er fastsat for skibe over 20 000 brutto registertons, i hvilke der kræves en bemanding på 14 matros, 2 letmatros, 2 ungmand og 1 dæksdreng, i alt 19 mand.

Under overvejelserne om lovforslaget har man været inde på tanken om at etablere et nordisk samarbejde om bemandingsspørgsmålet med henblik på at tilvejebringe fælles nordiske regler. Det drejer sig jo nu engang om et område, hvor der hersker en betydelig international konkurrence, og hvor det derfor må være naturligt at landene finder frem til ensartede regler. Det forekommer mig rimeligt, at man begynder med at finde frem til ensartede regler inden for de nordiske lande.

Et sådant nordisk samarbejde bør dog formentlig ikke begrænses alene til at angå dæksmandskabet, men bør hvile på et bredere grundlag. Endvidere vil det vel være naturligt under sådanne drøftelser at foretage en videregående sammenligning af, hvorledes forholdene er for søfolkene i de forskellige nordiske lande. Det er min agt i den nærmeste fremtid at sætte mig i forbindelse med mine nordiske ministerkolleger for at høre, hvorledes man stiller sig til at indlede et sådant samarbejde.

Med disse bemærkninger tillader jeg mig at anbefale lovforslaget til en hurtig og velvillig behandling i det høje ting.

Hermed har jeg den ære for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om forlængelse af lov om valutaforhold m. v.*

Efter at jeg den 10. november d. å. har fremsat forslag til lov om forlængelse af lov om valutaforhold m. v., har det til behandling af forslaget nedsatte udvalg modtaget en meget lang række henvendelser vedrø-

rende den i forbindelse med lovforslaget forelagte liberaliseringsliste.

Som følge heraf vil udvalget ikke kunne tilendebringe behandlingen af forslaget, forinden den gældende lov udløber med udgangen af indeværende år.

Jeg tillader mig derfor at foreslå den nuværende lov forlænget to måneder indtil udgangen af februar 1960.

Med disse bemærkninger tillader jeg mig at anbefale lovforslaget til hurtig og velvillig behandling i det høje ting.

Undervisningsministeren (Jørgen Jørgensen): Jeg har herved den ære for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om ændringer af lov om ungdomsundervisning m. v.*

Den nuværende lov, der er vedtaget for godt 5 år siden, fastsætter i sin slutbestemmelse, at loven skal forelægges folketinget til revision senest i folketingsåret 1959-60.

Loven har efter min opfattelse i de forløbne 5 år virket tilfredsstillende. Elevtallene i de forskellige skoleformer og fritidsforanstaltninger er stadig stigende, og der har derfor ikke — bortset fra bestemmelserne om ungdomsskolens form og indhold — været anledning til at gå i gang med større ændringer.

For ungdomsskolen gør der sig særlige forhold gældende, som har medført, at man har måttet foretage ændringer af mere gennemgribende karakter, idet de nuværende rammer ikke er vide nok til at imødekomme de forventninger og ønsker, som man fra forskellig side, først og fremmest fra kommissionen om uddannelse af ikke-faglærte arbejdere, har givet udtryk for.

Lovforslaget er i øvrigt ledsaget af udførlige bemærkninger. Jeg skal derfor nøjes med her at fremsætte nogle mere principielle betragtninger.

Ungdomsskoledebatten er meget levende i disse år. Kravet om den faglige dygtighed bliver stærkere og stærkere inden for al ungdomsuddannelse, og kravene til den enkelte er i det moderne samfund stadig stigende. I disse år, hvor vi lægger planerne for de store årganges undervisning og uddannelse, må vi alvorligt overveje, om den ungdomsskoleundervisning, vi har at tilbyde ungdommen, også giver ungdommen det, den har brug for. Jeg tænker på alle dem,

[Undervisningsministeren.]

der går ud i erhvervslivet som bude og arbejdsdrenge, som ikke får nogen egentlig faglig uddannelse, og som ikke får sådanne kundskaber, som i vor tid må siges at være en forudsætning for at kunne fylde en plads på arbejdsmarkedet. Disse unge vil i mange tilfælde blive en dødvægt for samfundet, fordi de intet har lært, siden de forlod barneskolen. For alt for mange unge er overgangen fra skolen til det praktiske arbejde i erhvervslivet for uovervejet, og alt for mange unge kommer på den forkerte hylde i tilværelsen, fordi de ikke ved, hvad de går ind til. Hvis man på dette vanskelige tidspunkt i de unges liv klipper trådene over til skolen, som hidtil har været noget af det centrale i de unges tilværelse, vil der for mange gå noget i stykker menneskeligt set, som ikke senere vil kunne oprettes.

Den opgave, som vi må samle os om, er at hjælpe disse unge til at gøre fyldest i det moderne samfund. Det er et spørgsmål ikke alene om faglig kunnen, men også om modenhed og personlig udvikling, og det er tillige i et demokrati et spørgsmål om samarbejdsvilje og ansvarsfølelse.

Ungdomsskolen er velegnet for denne opgave. Her kan overgangen fra skolegang til erhvervmæssig beskæftigelse ske gradvis, da de unge samtidig har skoleundervisning og arbejde, og det vil for mange unge være den mest praktiske form. I lovforslaget tilbyder vi de unge dels en udvidet almen uddannelse, dels en fortsættelse af den nuværende ungdomsskoleundervisning, men med en stærkere islet af erhvervsorientering, og dels — hvad jeg tillægger stor betydning — en egentlig erhvervspræget, branchebetonet uddannelse for de 16—17-årige. Der er således tale om to nye former for ungdomsskole, og begge er de bemærkelsesværdige derved, at en gennemført undervisning giver de unge rettigheder med henblik på det praktiske erhvervsliv. Den erhvervsprægede uddannelse er tilmed bygget helt sammen med den uddannelse for voksne ikke-faglærte arbejdere, som arbejds- og boligministeren vil fremsætte lovforslag om.

Forslaget indeholder ikke bestemmelser om en obligatorisk ungdomsskoleundervisning, men det tilstræbes at gøre de bestemmelser, der kan tilskynde de unge til at

søge den frivillige undervisning, så effektive som muligt. Den adgang til frihed en halv dag ugentlig for at deltage i ungdomsskoleundervisningen, som findes i den nugældende lov, får de unge nu som en ubetinget ret. En sådan bestemmelse vil være af stor betydning for tilslutningen til den frivillige undervisning, og her vil det formentlig vise sig, at de unge, der søger ungdomsskolen, er dygtigere på arbejdspladsen og klarer sig bedre end dem, der ikke deltager i nogen undervisning. Det, at de har fået interesser og noget at arbejde for, mål at stile imod, gør, at de med større selvstændighed kan udføre det praktiske arbejde, de bliver sat til.

Også dem, der er ude over ungdomsårene, skal vi hjælpe. I aftenskolen og aftenhøj-skolen udvikles den enkelte borger til selvstændigt at kunne gøre sig gældende inden for samfundslivets forskellige funktioner. I denne forbindelse gør jeg opmærksom på, at så længe vi har haft det frivillige, folkelige oplysningsarbejde, har det med tilslutning fra alle partier været gratis for deltagerne. Der har hverken i forbindelse med vedtagelsen af den nugældende lov eller forud herfor, heller ikke i den alsidigt sammensatte ungdomsskolekommission, været rejst spørgsmål om, at undervisningen ikke skulle være gratis. Det tilbud, der altid er blevet givet både de unge og de ældre om frivillig, gratis undervisning, har betydet meget for dansk demokrati. Ligesom den højere undervisning står åben for alle, bør der være fri adgang til undervisning for den jævne befolkning.

Jeg opfordrer tinget til saglig og fordoms-fri drøftelse af de vigtige problemer, som indeholdes i dette lovforslag. Det ville være meget ønskeligt, om en lovgivning af denne art kunne gennemføres af et stort set enigt folketing.

Den første sag på dagsordenen var:

Spørgsmål til ministre.

Af *Weikop* til handelsministeren:

„Har der af de 10 mill. kr., der er til rådighed for industrilån, været givet tilsagn om et lån på 8 mill. kr. til en enkelt virksomhed, og hvis det er tilfældet, hvornår er tilsagnet givet?“

Weikop: Efter at folketinget har vedtaget en lov om lån til industrivirksomheder særlig med henblik på mindre virksomheder og stillet 10 mill. kr. af skatteydernes penge til rådighed til dette formål, tror jeg, enhver vil give mig ret i, at den højtærede handelsminister vil være uberettiget til at udlåne alle de 10 mill. kr. til en enkelt virksomhed. Spørgsmålet er, om handelsministeren ikke er lige så uberettiget til at udlåne 80 pct. af samtlige til rådighed stående midler til en enkelt virksomhed. Jeg er af den opfattelse, at det vil være i åbenbar strid med lovens forudsætninger.

Handelsministerens forhandlinger om et lån på 8 mill. kr. og det tidligere — for år tilbage — bevilgede lån på 6 mill. kr. har utvivlsomt haft den virkning, at virksomheder, der har næret berettigede forventninger om lån, enten har fået låneanmodningen afslået eller beløbet nedsat, eller også er der blevet stillet så strenge krav om sikkerhed, at de er gået ud over, hvad folketinget tilsigtede ved lovens vedtagelse.

Vor modstand mod udlån af de 10 mill. kr. blev øget efter handelsministerens oplysning om forhandlinger om lån til en enkelt virksomhed på 8 mill. kr., og dette gav jeg meget tydeligt udtryk for ved anden behandling af lovforslaget om foranstaltninger til fremme af danske erhvervsinteresser, uden at den højtærede handelsminister følte sig foranlediget til at sige noget som helst om, hvorvidt de 8 mill. kr. ville blive udlånt eller ej. Handelsministeren udtaler til Berlingske Aftenavis, at det må bero på en misforståelse, at det er en gammel sag, og at det ikke er meningen at tage disse 8 mill. kr. af de 10 mill. kr., der er til rådighed i år.

Jeg vil gerne fremhæve, at ingen misforståelse er mulig fra min side. Den højtærede handelsminister har erklæret, at der forhandlede om et lån på 8 mill. kr. Uden nogen anden tilkendegivelse til Berlingske Aftenavis siger den højtærede handelsminister også, at det ikke er sikkert, at lånet bliver til noget. Det havde vist, tror jeg, været rimeligere, om den højtærede handelsminister, da der var lejlighed dertil, havde givet de fornødne oplysninger. Det gjorde han ikke, og derfor forekommer det mig, at der nu må bringes klarhed over dette spørgsmål ved, at den højtærede handels-

minister besvarer det af mig stillede spørgsmål, der går ud på, om der er givet tilsagn om ydelse af et lån på 8 mill. kr., og hvis det er tilfældet, hvornår et sådant tilsagn er givet.

Handelsministeren (Philip): Baggrunden for de overvejelser, der for tiden finder sted om ydelse af et lån på 8 mill. kr. til en større dansk industrivirksomhed, er et løfte, der i sin tid er givet om at reservere et beløb på ca. 12 mill. kr. af de såkaldte Marshallmidler til delvis finansiering af virksomhedens meget store byggeprogram. Jeg skal ikke her komme ind på overvejelser af det rimelige eller betimelige i det tilsagn, der er givet under den tidligere venstre-konservative regering af den daværende konservative handelsminister, Aage L. Rytter. Realiteten i sagen er, at de senere regeringer har følt sig bundet af dette tilsagn uanset udviklingen i det pågældende byggeprogram.

Spørgsmålet om opfyldelsen af det nævnte løfte er nu blevet aktuelt. Imidlertid vil det ikke være teknisk muligt at yde det lån, der var stillet i udsigt, på 12 mill. kr. af Marshallmidlerne, og virksomheden vil derfor være indforstået med, at lånet nedsættes til 8 mill. kr. svarende til det beløb, der på tidspunktet for forhandlingerne var tilbage på indeværende års industribevilling af danske statsmidler. Til gengæld er der til udlån frigjort et væsentlig større beløb af Marshallmidler til dækning af behovet for ydelse af industrilån for indeværende finansår.

Realiteten i sagen er således kun, at der har fundet en ompostering sted i forbindelse med en nedskæring af det oprindelig i udsigt stillede lån. Et endeligt tilsagn om lån er endnu ikke afgivet, men jeg er fortsat af den opfattelse, at det ikke vil være rimeligt at løbe fra det under den tidligere venstre-konservative regering afgivne løfte.

Weikop: Den højtærede handelsminister sagde til Berlingske Aftenavis, at der ikke var tale om på indeværende års finanslov at yde et lån på 8 mill. kr. af de midler, der var til rådighed i henhold til loven om erhvervsfremmende foranstaltninger. Nu siger den højtærede handelsminister det modsatte. Han blander Marshalllånene sammen med

[Weikop.]

de lån, der er almindelige lån til mindre industrivirksomheder. Her erkender handelsministeren, at han vil tage 8 mill. kr. af de 10 mill. kr., der skal ydes i lån til mindre industrivirksomheder, og en sådan kompensation, som den højtærede handelsminister her taler om, kan slet ikke komme til at foreligge. Den højtærede handelsminister oplyser, at der ikke er givet noget endeligt tilsagn. Må jeg så spørge endnu en gang: er der overhovedet ikke givet noget tilsagn, mundtligt eller skriftligt, til den pågældende virksomhed? Det synes jeg den højtærede handelsminister kan fremsætte en udtalelse om, således at der bliver klarhed i dette spørgsmål. Jeg konstaterer imidlertid, at den højtærede handelsminister her har tilkendegivet, at han tager 8 mill. kr. af de 10 mill. kr., som var beregnet til mindre industrivirksomheder. Hvad så konsekvensen heraf vil blive, er et andet spørgsmål.

Handelsministeren (Philip): Som jeg nævnte for et øjeblik siden, forhandles der om at tage disse 8 mill. kr. Der bliver samtidig stillet større beløb til rådighed end før, fordi beløbet frigives af Marshallmidlerne, hvor der har været reserveret større beløb. Der bliver således et større beløb til rådighed end før til lån til disse former.

Når sagen overhovedet kommer til drøftelse, hænger det jo sammen med, at regeringen har følt sig forpligtet til at opretholde og opfylde det løfte, som er givet af den venstre-konservative regering for en årrække siden. Jeg vil formode, at det ærede medlem er enig i, at regeringen ikke kan gå fra et løfte, som er blevet givet af den venstre-konservative regering for nogle år siden.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af **Morten Larsen** til indenrigsministeren:

„Giver den tragiske kæmneraffære i Hvidbjerg-Lyngs kommune i Thy indenrigsministeren anledning til at overveje muligheden af en mere betryggende revision af de kommunale regnskaber?“

Morten Larsen: To kommunale affærer af vidt forskellige karakter er med til at præge den offentlige diskussion i disse dage, og der er ingen grund til at skjule, at disse

sager plus andre har givet mange af vore medborgere et chok. De har rystet tilliden til den kommunale revisionsordning, og mon ikke vi for sandhedens skyld skal have ordningen med amternes revisionsmæssige tilsyn ind i dette billede?

Den første sag, der danner baggrund for spørgsmålet, er kæmneraffæren fra Hvidbjerg-Lyngs kommune i Thy. Trods kommunal revision, kasse- og regnskabsudvalg og ikke mindst amtstilsyn lykkedes det kæmner Brinch at tømme kommunens kasse for ca. 1,5 mill. kr., svarende til 2 års skat fra de ca. 3 000 sogneboere. Enkelte med galgenhumor vil nok sige: hvor må han dog være dygtig, den kæmner! Andre spørger mere nøgternt: hvor kunne noget sådant ske i en tid, da vi føler, at kontrol er over kontrol? Sognets beboere spørger — og jeg synes med rette —: hvornår giver vort sogneråd, der trods alt må være medansvarligt, os den redegørelse, vi må have et naturligt krav på? Sognerådet vil ikke endnu, og beboerne har ingen ombudsmand at gå til.

Ikke uden grund føler disse mennesker sig svigtet af andre end kæmneren.

Sag nr. 2 er sognerådsaffæren fra Them kommune i Skanderborg amt. Lad det være understreget, at sagen her er af en helt anden karakter.

Jeg ser i aviserne, at amtmand Schau har undret sig over, at denne affære berøres under dette spørgsmål. Jeg tror ikke, amtmanden har grund til dette, idet han bl. a. for mig står som anledningen til, at Them-sagen får nærmere omtale her i spørgetiden. Da jeg rejste spørgsmålet for 6 dage siden, havde jeg kun levnet Them et par linjer i min tale, men når så spørgsmålet fremkalder en aktivitet, der ligner en kædereaktion, må sagen selvfølgelig påkalde nærmere kritisk interesse — desværre mere, end tale-tiden tillader.

Skematisk refereret ser Themsagen for mig sådan ud:

1) Sognerådet i Them har over en meget lang årrække delt statens betaling for opkrævning imellem sig, efter at pengene først har passeret kommunekassen — de sidste år temmelig store beløb.

2) Igennem 8-9 år har der været afgivet revisionsbemærkning på kommunens regnskab om dette forhold.

[Morten Larsen.]

3) Alligevel har amtstilsynet med amtmand Schau ikke grebet ind.

4) Sagen blev behandlet i lukket amtsrådsmøde for en halv snes dage siden og henlagt. Pressen og dens medarbejdere protesterede. Måske alene derfor kender offentligheden Themaffæren i dag; derfor tak til pressen.

5) De næste led i kædereaktionen er nyt amtsrådsmøde, besøg i indenrigsministeriet, så igen offentligt amtsrådsmøde — denne gang med pressen indbudt — stærke ord og alvorligt krav fra et af amtsrådsmedlemmerne, fru Mette Touborg, om en meget grundig undersøgelse uden hensyn til personer. Jeg håber, den højtærede indenrigsminister følger denne undersøgelse meget nøje.

6) Sagens alvor understreges af, at sognerådsformanden for Them er medlem af det amtsråd, der har godkendt kommuneregnskabet trods revisionsbemærkning.

Sognets skatteydere, der er de egentlige tabere i denne sag, har jo ingen ombudsmand at gå til. Derfor disse bemærkninger.

I kølvandet af den slags affærer følger desværre altid en række mere eller mindre gedulgte stiklerier mod kæmnerne, sogneråd, påpasselige revisorer i kommune og amt m. v., der har deres sager helt i orden. Disse stiklerier er helt urimelige, og de burde kunne undgås, men alligevel tæller også denne side af sagen med, når jeg over for den højtærede indenrigsminister stiller mit spørgsmål, som jeg har tilladt mig at ændre og udvide med et par bogstaver: giver den tragiske affære i Hvidbjerg-Lyngs kommune i Thy m. fl. indenrigsministeren anledning til at overveje muligheden af en mere betryggende revision af de kommunale regnskaber?

Indenrigsministeren (Søren Olesen): Jeg er helt enig med det ærede medlem hr. Morten Larsen i, at der må gøres noget, for at revisionen i sognekommunerne kan blive mere effektiv.

Ikke mindst affæren fra Hvidbjerg-Lyngs viser, at det er nødvendigt. Det kan ikke undgå at gøre indtryk på én, at en kæmner kan bedrage en kommune for op imod 1,5 mill. kr., før det bliver opdaget.

Også sagen fra Them kommune er uheldig, selv om denne sag — det vil jeg gerne

fremhæve — er af en helt anden karakter end affæren fra Hvidbjerg-Lyngs.

Nu skal man dog ikke tro, at det er galt alle vegne i kommunerne; det hører da heldigvis til undtagelserne; men alligevel er de 2 tilfælde beklagelige. Man må kun håbe, at de 4 bedre end mange ord — har åbnet øjnene hos folk, både i sognerådene og i amtsrådene, for, at der må ske en skærpelse af revisionen i sognekommunerne.

Den ordning, vi har for revisionen i sognekommunerne, bygger på reglerne i landkommunalloven af 1933. Efter denne lov skal en sognekommunes regnskab revideres af 2 kommunale revisorer, der vælges af sognerådet blandt de til rådet valgbare beboere. Herudover skal amtsrådet, der jo er tilsynsmyndighed for sognekommunerne, lade de sognekommunale regnskaber revidere, og det skal påkende de udsættelser, der er gjort af de kommunale revisorer og af dets egen revision. Der er dog ikke givet nærmere regler i loven om omfanget og arten af amtsrådets revision.

Den revisionsordning, som landkommunalloven foreskriver, var sikkert i det store og hele betryggende på den tid, loven blev givet, men det er den ikke i dag. De kommunale regnskaber er nu så omfattende og så indviklede, at det er overordentlig svært for de valgte revisorer at føre en effektiv kontrol.

Hvad amtsrevisionen angår, har man mange steder i landet bestræbt sig på at følge med udviklingen ved at antage en regnskabsmæssigt uddannet amtsrevisor og et personale i øvrigt, så amtsrevisionen er i stand til at føre en effektiv kontrol med sognekommunernes regnskaber. Der er netop i de senere år sket en væsentlig udbygning af amtsrevisionen, og indenrigsministeriet har da også ved flere lejligheder præset på for at få en ordentlig amtsrevision.

For øvrigt tror jeg, at denne styrkelse af amtsrevisionen er en af grundene til, at der er fremdraget nogle kommunale affærer i de senere år. En del gammelt sløseri — og bedrageri — bliver nu i kraft af den bedre revision trævlet op. Også det krav om kassebogslukning pr. 31. marts, som nu er gennemført over næsten hele landet, har haft sin betydning. Ved forbud imod at holde åben kasse efter den 1. april har man stoppet en af de veje, der er brugt

[Indenrigsministeren.]

til at dække over et underslæb. Men desværre er det ikke endnu alle steder, amtsrevisionen er bygget op efter nutidens forhold.

Jeg kan også nævne, at en del sognekommuner selv har antaget en særlig sagkyndig revision, enten kommunernes revisionsafdeling eller en statsautoriseret revisor. Men det er fortrinsvis de større sognekommuner, der er gået den vej.

Det har på mange hold været diskuteret, hvilke retningslinjer man i fremtiden skal lægge til grund for en udbygning af revisionen i sognekommunerne. Om nødvendigheden af en effektiv revision har der været enighed; derimod har der været forskellige opfattelser af, hvilken vej man skal gå.

Der har været planer fremme om at lave et særligt sognekommunalt revisionsinstitut i lighed med kommunernes revisionsafdeling, som overvejende reviderer i købstæderne. Men jeg tror, at disse planer nu er forladt, og at man i stedet for sigter på at få amtsrevisionen udbygget de steder, hvor den i dag er begrænset til en mere summarisk revision. Dette arbejde fortsættes.

Spørgsmålet om den fremtidige revisionsordning bliver behandlet i den nedsatte kommunallovskommission, og jeg ved, at kommissionen allerede har samlet et udførligt materiale hertil. Der arbejdes — som man vil forstå af de oplysninger, jeg her har givet — ret stærkt på en tilfredsstillende løsning af spørgsmålet. Som forholdene er i dag, er de utilfredsstillende, både for sognerådsmedlemmerne, der står med ansvaret for kassen, og for beboerne i kommunerne.

Om Themsagen, som det ærede medlem ofrede nogen omtale, skal jeg ikke udtale mig nærmere, da jeg endnu ikke kender alle enkelthederne i sagen, men jeg vil naturligvis følge den med opmærksomhed. Den lille divergens, der er opstået mellem amtsrådet og pressen, mener jeg ikke stedet er her til at diskutere.

Morten Larsen: Jeg takker den højtærede indenrigsminister, fordi han anerkender, at mit spørgsmål var berettiget.

Jeg vil gerne have lov til at stille følgende tillægsspørgsmål: mener den højtærede in-

denrigsminister ikke, at de her fremførte eksempler er af en så alvorlig karakter, at det er nødvendigt at tidsbegrænse de undersøgelser, der er i gang vedrørende ændring af revisionsforholdene?

Indenrigsministeren (Søren Olesen): Ja, enhver af den slags sager, der på denne måde dukker op, er jo alvorlig og giver altid grund til overvejelse. Med hensyn til at fremskynde arbejdet tror jeg, at man netop ude i amterne i de senere år har fremskyndet det ret betydeligt, og med hensyn til kommunallovskommissionen kan vi overveje, om man muligt kan behandle spørgsmålet som et af de første og måske komme med en betænkning om det, før der tages fat på de øvrige ting. Det skal jeg undersøge.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Alfred Jensen* til forsvarsministeren:

„Var ministeren forud bekendt med, at tyske soldater den 26. november ville overskride den danske grænse og foretage øvelser på dansk område?“

Alfred Jensen: Torsdag den 26. november ved middagstid overskred tyske soldater den danske grænse ved Padborg og bevægede sig nordpå. De kom i lastbiler og medbragte kabler samt andet materiel. Ved aftenstid var de i færd med at udlægge telefonkabler i nærheden af Bov ved Tøndervejen. Tildragelsen vakte bestyrtelse, og befolkningen i Sønderjylland var harmfuld over igen at se tyske soldater i vort land, og man ønskede besked på, hvad det skulle betyde.

Sent på eftermiddagen den 26. november kom Land og Folks medarbejder i forbindelse med afdelingschef i forsvarsministeriet, generalmajor K. H. Linhardt. Tilsyneladende anede han intet om de tyske soldaters bevægelser her i landet. „Det aner vi intet om. Det tror vi ikke på“, sagde han.

Stationsleder i Padborg, politiassistent Bohlbro bekræftede derimod, at overskridelsen havde fundet sted, og at de tyske soldater var i følge med danske officerer. Han oplyste endvidere, at han havde fået forhåndsmeddelelse om, at tyskerne ville komme, og at de havde særlige papirer.

[Alfred Jensen.]

Af politiassistentens oplysninger fremgår det, at kabeludlægningen var et led i en stabsøvelse, som skal foregå først i december på Søgård kaserne. I øvelsen skal deltage danske, engelske, amerikanske og vesttyske officerer. Det oplyses nu, at fra Vesttyskland deltager bl. a. viceadmiral Bernhard Rogge og brigadegeneral Kurt Spitzer, der begge har deltaget i Hitlers overfald på andre lande.

Det forekommer ret ejendommeligt, at forsvarsministeriet ikke er bekendt med en øvelse af denne art, som det danske folk ikke ønsker og meget vil have sig frabedt. For offentligheden og folketinget har det derfor interesse at få at vide, om ministeren forud var bekendt med, at tyske soldater den 26. november ville overskride den danske grænse og foretage øvelser på dansk område.

Forsvarsministeren (Poul Hansen): Til det af det ærede medlem fremsatte spørgsmål kan jeg først oplyse, at jeg siden maj 1959 har været bekendt med den påtænkte afholdelse af NATO-stabsøvelsen MAIN QU-EST, som i lighed med andre NATO-øvelser er optaget i det årlige øvelsesprogram. Som det også er meddelt i pressen, afholdes denne øvelse i dagene 1.-3. december, bl.a. i Søgårdlejren. Det er rigtigt, at der deltager danske, amerikanske, britiske og tyske officerer deri.

Jeg var imidlertid ikke før torsdag den 26. november om eftermiddagen bekendt med den detalje i øvelsens tilrettelægning, som det ærede medlem sigter til med sit spørgsmål.

Det forholder sig hermed på den måde, at man oprindeligt havde tænkt sig at basere sig på radiorelæforbindelser mellem Søgårdlejren og Flensborg, hvor de stabe, der deltager i øvelsen, befinder sig. Imidlertid viste det sig nødvendigt yderligere at etablere nogle feltkabelforbindelser, og af tekniske grunde har man anvendt det tyske feltkabel, som måtte udlægges af tysk

personel. Det tyske personel har, efter det for mig oplyste, udgjort 25-30 mand, der under udlægningen var ledsaget af danske soldater. Jeg kan tilføje, at der i øvelsesdagene må påregnes nogen trafik af ordonnanser og befalingsmænd mellem stabene.

Må jeg til sidst sige, at jeg ikke kan se rettere, end at hvad der her er foregået, må ses som en naturlig foreteelse inden for rammen af NATO-samarbejdet.

Alfred Jensen: Jeg takker ministeren for svaret; det lader jo ikke noget tilbage at ønske i tydelighed.

Ministeren var klar over, at en sådan øvelse fandt sted, selv om han ikke var klar over, som han sagde det, den detalje, der kom til at foreligge torsdag den 26. november. Jeg finder det noget mærkeligt, at ministeren her taler om en detalje. Ganske vist er det en detalje i denne øvelse, men det er jo ikke nogen bagatel. Selv om der skulle komme til at mangle et eller andet i forbindelsen dér, forekommer det dog ret ejendommeligt, at denne forbindelse ikke skulle kunne etableres, uden at tysk materiel og tyske soldater skulle placeres og optræde på dansk område.

Jeg kan ikke se, at det, der her foreligger, er af en sådan beskaffenhed, at det kan tolereres. Tværtimod må man mene, at det, man her indleder, vel kun er et første skridt. Jeg bemærkede, at ministeren sagde, at ordonnanser og andet personale også ville komme til Danmark i forbindelse med denne øvelse. Efter almindelige menneskers opfattelse strider dette mod de tilsagn, som jo er givet, om, at man ikke skal have fremmede styrker på dansk område i fredstid. Det er således kommet til udtryk ved afvisningen af tilbuddet om stationering af amerikanske flyvere. Det er også kommet til udtryk i forbindelse med behandlingen af depotspørgsmålet, hvor man har talt om, at selv om der blev oplagret materiale her, skulle bevogtningen ikke foretages af fremmede soldater.

Nu befinder vi os altså i en situation,

[Alfred Jensen.]

hvor man etablerer øvelser som følge af det militære samarbejde, og hvor tyske soldater begynder at operere på danske område. Hvis man tolererer dette, må man jo regne med, at det går videre, og her gælder det gamle ord om, at når man rækker fanden en lillefinger, så tager han hele hånden. Man kan ikke fortænke befolkningen i, at den opfatter det, der her er sket, som en igangsættelse af det militære samarbejde mellem den vesttyske forbundshær og det danske militær om et fælles forsvar af Jylland.

Jeg vil da spørge ministeren, om han vil drage omsorg for, at denne trafik stoppes, eller om han mener, at den bør få lov til at fortsætte.

Forsvarsministeren (Poul Hansen): Jeg tror, jeg har svaret klart nok, også på det ærede medlems sidste spørgsmål, da jeg havde ordet i første omgang. Jeg synes, det er nødvendigt at gøre opmærksom på, at det ærede medlems interesse for denne sag åbenbart mere skyldes den propaganda, der kan drives derpå, end saglige grunde. Vi ser jo i andre dele af Europa former for militært samarbejde. Jeg tænker bl. a. på visse begivenheder for 3 år siden, over for hvilke man ikke har set det ærede medlem vise blot tilnærmelsesvis den samme forargelse. Jeg synes derfor, det er et stift stykke, at det ærede medlem her skal gøre sig til talsmand for den danske befolknings opfattelse af disse spørgsmål. Det vil jeg gerne have sagt ved denne lejlighed.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om forenkling af statens mellemværende med Danmarks nationalbank.

Valgt blev: *Lars P. Jensen, Brodthagen, Dose, Gorrsen, Peter Jørgensen, Peter Kristensen (Ålborg), Carl Petersen, A. C. Normann, Niels Andersen, Damsgaard, Anders Andersen, Kr. Juul, Thorvald Kristensen, Martin, Weikop, Poul Claussen og Gottschalck-Hansen.*

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om privatbanernes pensionsforpligtelser.

Valgt blev: *Aage Knudsen, Kaj Andresen, Lysholt Hansen, Horn, Carl P. Jensen, M. Larsen (Kolding), P. A. Rasmussen, Else Zeuthen, Gøting, Jens Chr. Christensen, Marius Buhl, Holmberg, Ladefoged, Paabøl, Jørgen Jørgensen (Ullerup), Baagø og Egon Lauritzen.*

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om indfødsrets meddelelse m. v.

(Første behandling findes i tidenden sp. 449, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 83).

Der var stillet 3 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sattes til forhandling undet ét.

Axel Ivan Pedersen: Som udvalgets formand skal jeg ud over at henvise til den afgivne betænkning meddele tingets medlemmer, at udvalget i 18 tilfælde har givet afslag på ansøgning om indfødsret, fordi de pågældende ikke opfyldte lovens betingelser.

Jeg skal indstille lovforslaget med de stillede ændringsforslag til vedtagelse i det høje ting og sammen med denne indstilling takke den højtærede minister og ministeriets embedsmænd for et udmærket samarbejde.

Indenrigsministeren (Søren Olesen): Jeg takker udvalget for dets arbejde og for den hurtighed, det har arbejdet med, idet der ved ændringsforslag er medtaget et ret betydeligt antal mennesker, som har ansøgt om indfødsret; for disse mennesker har det